

מקורות פרשת שמות ה'תשפ"ו חמורו של משיח: למה התנ"ך צועד על חמורים?

בראשית רבה יט,ה: 'גם' ריבוי - האכילה את הבהמה ואת החיה ואת העופות. הכל שמעו לה חוץ מעוף אחד ושמו 'חול', הדא הוא הכתיב (איוב ט:ט) 'וכחול ארבה ימים'. דבי רבי ינאי אמרי: אלף שנה הוא חי, ובסוף אלף שנה אש יוצאה מקינו ושורפתו ומשתייר בו כביצה וחזור ומגדל אברים וחי.

4. בראשית יח,ה: וסעדו לבכם.

פרשת קריאת שמע: ואהבת את ה"א בכל לבבך.

משנה ברכות ט,ב: 'בכל לבבך' - בשני יצריך, ביצר טוב וביצר רע.

תורת מנחם תשכ"ב/ב:323: בירור הגוף ונפש הבהמית צריך להיות שהם עצמם יתהפכו לקדושה... כך שכאשר ישנו כח וכשרון בגוף ונפש הבהמית, הם עצמם צריכים להכריז 'אין עוד מלבדו'.

ספר המאמרים תרנ"ט/ב: ידוע ההפרש בין השפעת השכל מרב לתלמידי, שהיא שפע רוחניות ובין השפעת הטיפה שהיא השפעה גשמית. דהשפעת השכל היא רק הארה לבד והארה שאינו נעשה מזה מציאות חדשה, דמי שאינו בעל מוחין, כמה שישפיע לו לא יועיל מאומה וכמאמר העולם 'ראש אי אפשר לשתול'. משא"כ בהשפעה גשמית נשפע מהות המוחין ממש עד שמוליד נפש שלם במוחין וכל כחות נפשו, עד שנעשה הבן כמו האב ממש... והשפעה זו נמשכת בטיפה גשמית משום דהמשכת העצם אינה יכולה להיות דרך הרוחניות כי אם בגשמיות דווקא, ד'נעוץ תחילתן בסופן'.

לקו"ש שם/19 ואילך: 'חמור' רומז על חומר הגוף וחומריות העולם בכלל, ותכלית בריאת העולם היא לשבור ולזכך את החומר - הן חומריות הגוף האיש והאיש והן חומריות העולם בכלל. והנה בפעולת זיכוך החומר ישנם ג' שלבים: 1. עבודה בדרך כיבוש הגוף, שבטבעו הוא נמשך אחרי תאוות לבו. 2. זיכוך חומר הגוף על ידי שינוי מידותיו הטבעיים, אלא שהגוף נמשך לכך מצד אור הנשמה המאיר בו, אך הוא עצמו נמשך גם לענייני העולם. 3. זיכוך הגוף בעצמו עד שהגוף מאיר באור הקדושה.

בכך מוכן ההפרש בין שלוש התקופות של אברהם, משה ומשיח: אברהם התחיל את בירור העולם ולכן היה צריך לחבוש את חמורו, אך הוא עצמו לא רכב עליו. אצל משה, התחיל להזדכך חומר העולם ולכן הרכיב את אשתו ובניו על החמור. אבל עדיין הזיכוך היה מצד האור האלוקי ולא התעלה חומר העולם מצד עצמו. ולכן החמור לא היה כלי למשה עצמו. דווקא לעתיד לבוא, חומריות העולם עצמה תשקף את האור האלוקי, ולכן מלך המשיח עצמו ירכב על החמור והוא 'עתיד להיגלות עליו'.

1. שמות ה'ב: וייקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור וישב ארצה מצרים. **אבן עזרא:** רכב גרשום בנה אחריה כי אולי קטן היה, והיה אליעזר בחיקה כי עוד לא נימול.

אבן עזרא: החמורים במצרים היו יקרים מהפרדים (הכלאה של חמור וסוסה, שהוא יצור חזק ועיקש).

רבי אליעזר הרופא בספר מעשי ה' (פרשן חשוב באירופה בתקופת הבית יוסף): החמור הליכתו רגועה ומתונה ומתאים לרכיבת אישה חלשה אחרי לידה.

מגילה ט,א: מעשה בתלמי המלך שכינס שבעים ושנים זקנים והכניסן בשבעים ושנים בתים... ונכנס אצל כל אחד ואחד ואמר להם כתבו לי תורת משה רבכם. נתן הקב"ה בלב כל אחד ואחד עצה והסכימו כולם לדעת אחת וכתבו לו... ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על נושא בני אדם - רש"י: דמשמע גמל, שלא יאמר משה רבכם לא היה לו סוס או גמל!?

אבן עזרא פרשתנו: הוא דרך גרעון שתרכב אשת הנביא על חמור אחה, היא ושני בניה.

2. רש"י: 'על החמור' - החמור המיוחד: הוא החמור שחבש אברהם לעקידת יצחק [וישכם אברהם בכוקר ויחבוש את חמורו] והוא שעתידי מלך המשיח להיגלות עליו, שנאמר 'עני ורוכב על חמור'.

סנהדרין צח: אמר שבור מלכא לשמואל: אמרתם שהמשיח יבוא על חמור, אשלח לו סוס נאה [ויבוא מהו, ראו פירושי יד רמ"ה שם]. ענה לו: האם יש לך סוס נאה 'בר חיוור גווני' [בעל מאה צבעים]?

לקוטי שיחות חל"א/21: יש לבאר הטעם הפנימי להבדל בין שלוש החמורים: באברהם [נאמר רק שחבש את החמור ולא נאמר שרכבו עליו... במשה נאמר שהרכיב את אשתו ובניו, אך לא נאמר שהוא בעצמו רכב עליו. ואילו אצל מלך המשיח מפורש 'עני ורוכב על חמור', שירכב עליו בעצמו...]

3. גבורות ה' ט: כל אלו ג' הרכיבות עניין אחד להם... ואין הפירוש שהיה החמור חי כל כך זמן.

פרקי דרבי אליעזר לא: 'ויחבוש את חמורו' - הוא שרכב עליו אברהם, הוא החמור בן האתון [ש'רכב עליו בלעם] ונבראת בין השמשות [כמובא במשנה אבות: 'פי האתון'], הוא החמור שרכב משה.

בראשית ג,ו: ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל.